

Alustava toimintasuunnitelma: Julkisen sektorin lisenssienhallinnan yhteistyöverkosto Lyhty – uusia mahdollisuuksia, tehokkuutta ja säästöjä yhteistyöllä

1.1 Tiivistelmä

Julkisen sektorin yhteistyöverkoston tavoitteena on saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä ja tehostaa hankintatoimea julkisen sektorin organisaatioissa (kuten kunnat, hyvinvointialueet, yliopistot ja korkeakoulut) yhdistämällä hankintavolyymit ja hyödyntämällä julkisten hankintojen lainsäädännön tarjoamia mahdollisuuksia. Verkosto tarjoaa jäsenilleen keskitetyn ryhmän strategisen lisenssiyhteistyön selvittämiseen, yhteistyön lainmukaiseen toteutukseen, sopimushallintaan ja seurantaan, samalla edistäen parhaiden käytäntöjen jakamista ja myös taktista yhteistyötä. Tämä toimintasuunnitelma hahmottelee verkoston toimintamallin, tavoitteet, kohderyhmän, potentiaalin julkisella sektorilla, strategiat ja arvion tarvittavista taloudellisista resursseista. Lisäksi toimintasuunnitelma sisältää alustavan suunnitelman konkreettisista toimista seuraavien 16 kk aikana.

1.2 Kuvaus

Nimi: Julkisen sektorin lisenssienhallinnan yhteistyöverkosto (Lyhty).

Oikeudellinen muoto: Hankintayksiköiden välinen yhteistyö.

Missio: Mahdollistaa julkisen sektorin organisaatioille merkittävät kustannussäästöt, hankintatoimen tehokkuuden parantamisen, markkinoiden kilpailuasetelman tervehdyttämisen, Suomen teknologisen edelläkävijäaseman suojaamisen ja edellisiin liittyvän toiminnan säädöstenmukaisuuden varmistamisen yhteistyön avulla.

Visio: Olla johtava julkisen sektorin ohjelmistolisenssien ja näihin läheisesti liittyvien teknologioiden tai taustapalvelujen yhteishankintaverkosto valtakunnallisesti, joka on tunnettu merkittävistä saavutetuista säästöistä, läpinäkyvästä toiminnasta ja hankintatoimen ammattimaisuuden edistämisestä.

Arvot: Avoimuus, luottamus, yhteistyö, läpinäkyvyys, lainmukaisuus, vastuullisuus, julkisen edun ja kustannustehokkuuden turvaaminen.

1.3 Tarve ja nykytilanne julkisissa organisaatioissa

Kohderyhmä:

- Kunnat ja kaupungit
- Hyvinvointialueet
- HUS-yhtymä
- Yliopistot ja korkeakoulut
- Valtionhallinnon virastot ja laitokset
- Kansaneläkelaitos Kela
- (Evankelis-luterilainen kirkko/seurakunnat)

Tarve Lyhty-yhteistyölle: Julkisella sektorilla on hyvin perusteltu tarve ja velvollisuus tehostaa toimintaansa, saavuttaa säästöjä ja käyttää yhteistä julkista rahaa mahdollisimman kustannustehokkaasti. Lisenssiyhteistyö ennen hankintojen käynnistämistä tarjoaa mahdollisuuden optimoida resurssien käyttöä ja saada parempaa vastinetta julkiselle rahoitukselle. Markkinoiden vahva ja osin polarisoitunut tarjonta, hankintayksiköiden vuosien saatossa hajaantunut toiminta, hankintalainsäädännön monimutkaisuus ja resurssipula korostavat yhteistyön tarvetta. Käytännössä yhteistyöstä hyötyvät kaikki suomalaiset.

Muut toimijat:

- Valtionhallinnon keskitetyt hankintayksiköt (esim. Hansel Oy)
- ICT in-house -yhtiöt
- Alueelliset tai toimialakohtaiset hankintarenkaat
- Yksittäisten suurten julkisten organisaatioiden omat keskitetyt hankintayksiköt
- Konsulttiyritykset, jotka tarjoavat hankinta-asiantuntijapalveluita

Lyhty yhteistyöllä saavutettava etu: Lyhty-yhteistyöllä tavoitellaan koko Suomen julkisen sektorin volyymin tuoman neuvotteluaseman hyödyntämistä suhteessa merkittävimpiin teknologiatoimittajiin. Nykyisessä mallissa kukin toimija on huolehtinut omasta osuudestaan, ja suuruuden ekonomian tuomat hyödyt ovat jääneet saavuttamatta täysimääräisesti. Suurimpien teknologiatoimijoiden kanssa tulee olla jatkuvassa neuvotteluyhteydessä sekä sopimusehtoja ja muutoksia seurata. Pienempien julkisten organisaatioiden resurssit ovat rajalliset tällaiseen toimintaan.

1.4 Taloussuunnitelma Lyhty-yhteistyöryhmälle

Tulot:

Yhteistyöhön osallistuvat organisaatiot rahoittavat toiminnasta syntyvät kustannukset. Tavoitteena on saada kaikki julkiset organisaatiot mukaan, joka mahdollistaa mahdollisimman matalat kustannukset per organisaatio.

Ryhmän toiminnan rahoitustarpeeksi on arvioitu noin 1,5 M€ ja budjetointikausi on 16 kk (noin 5Q). Kustannukset on jaettu osuuksiin ja kunkin organisaation osuusmäärä vaihtelee organisaation budjetin ja/tai toiminnan laajuuden mukaan. Osallistumismaksuksi muodostuu 5000 – 25 000€. Poikkeuksena Valtori ja Kuntaliitto, jotka edustavat useita organisaatioita.

Säilyttääkseen riippumattomuutensa yhteistyöryhmä ei ota korvauksia tai maksuja muilta sidosryhmiltä. Poikkeuksena mahdolliset kohdennetut rahoitukset/avustukset julkishallinnolta tai julkishallintoa edustavilta organisaatioilta.

Menot:

Merkittävin kuluerä muodostuu yhteistyöryhmään osallistuvien henkilöiden henkilöstökuluista. Mukana olevat henkilöt säilyvät omassa organisaatiossaan, mutta heidän osallistumisensa korvataan yhteisesti sovitulla omakustannustuntihinnalla, jonka yhteistyön ohjausryhmä päättää.

Jos kaikkea osaamista ja kapasiteettia ei ole tarjolla, niin yhteistyöryhmä hankkii tarvittavan kapasiteetin yksityisiltä toimijoilta Valtorin tai osallistuvien tahojen kilpailutettuja hankintasopimuksia hyödyntäen.

Markkinointi- ja viestintäkulut: Pyritään pitämään mahdollisimman pienenä ja hyödyntämään osallistuvien organisaatioiden viestintäosaamista ja kanavia.

Teknologisen alustan ylläpito- ja kehityskulut: Yhteistyöryhmä hyödyntää Valtorin ylläpitämiä alustoja. Näköpiirissä ei ole tarvetta erillisille teknologiahankinnoille.

Toimistokulut: Yhteistyöryhmä toimii pääasiallisesti virtuaalisesti hyödyntäen kotiorganisaationsa päätelaitteita ja yhteyksiä. Jos tilatarpeita kuitenkin jostain syystä ilmenee, niin hyödynnämme ensisijaisesti Valtorin tiloja.

Hallinnolliset kulut: Budjettiarvioon on sisällytetty operatiivisen johtajan (COO) ja hallintojohtaja (CAO) työtä. Talouden seuranta ja maksuliikenne toteutetaan Valtorin kautta.

Lakiasiainkulut (julkisten hankintojen erityisosaaminen): Hyödynnämme Valtiovarainministeriön ja Valtorin osaamista ja resursseja, sekä heidän kilpailuttamia kumppaneita.

Koulutus- ja tapahtumakulut: Työryhmä pyrkii hoitamaan koulutukset osana organisaatioiden omia tapahtumia. Erillisiä yhteistyöryhmän järjestämiä koulutuksia ei ole ainakaan tässä hetkessä suunnitteilla.

Talouden raportointi ja ennusteet: Yhteistyöryhmän taloutta seurataan vuosineljänneksittäin. Yhteistyöryhmä raportoi ohjausryhmälle, joka välittää viestiä tarvittavalta osin osallistuville organisaatioille. Yhteistyöryhmä kokoontuu arviolta noin neljä kertaa vuodessa ja viimeisin taloustilanne tuodaan tiedoksi ko. Tilaisuuksissa.

1.5 Tehtävät ja tuotokset ensimmäisten 16 kk aikana

1. Yhteinen keskustelukanava markkinoiden suurimpien ohjelmistolisenssitoimittajien suuntaan.
2. Yhteinen keskustelukanava harkinnan mukaan myös muiden suurempaa kokonaisuutta tai muutosta tukevien teknologiatoimittajien suuntaan (esimerkiksi tietoturvateknologiat).
3. Parhaiden käytänteiden jakaminen organisaatioiden välillä (esim. palvelutasojen kustannustehokas sovittaminen).
4. Julkisen sektorin kattavan tilannekuvan muodostaminen eniten käytettyjen teknologioiden osalta lisenssien määrästä, laadusta ja sopimuksista, sekä tähän liittyen Suomen julkisen sektorin sopimusrakenteen selvittäminen ja suunnitelma sekä mahdollisuuksien mukaan toteutus sopimusrakenteen virtaviivaistamiseksi ostajan eduksi.
5. Volyymialennusten hyödyntäminen priorisoitujen teknologioiden kohdalla.
6. Hybridiarkkitehtuuriperiaatteiden laatiminen. Viitearkkitehtuuri ja parhaat käytännöt monitoimittaja-arkkitehtuuriin siirtymiseen.
7. Q&A teknologiamuutoksissa. Tuki teknologiasiirtymän muutosjohtamisessa.
8. Julkisten yhteishankintojen haasteiden selvittäminen ja ratkaiseminen käytännön toiminnan mahdollistamiseksi ja käyttämättömien mahdollisuuksien hyödyntäminen.
9. Osallistuminen ja vaikuttaminen sääntelyyn ja lainsäädännön tulkintoihin.

Esimerkkejä selvitystyön tehtävistä:

- selvittää julkisen hallinnon ohjelmistohankintojen kokonaisuus ja kustannukset
- selvittää ohjelmistolisenssien sopimusehdot sekä tuottaa julkisen hallinnon yhteistyönä näkemys julkisen hallinnon yhteisistä tavoitteista
- arvioida julkisen hallinnon sopimusrakenteita ja tehdä ehdotuksia niiden uudelleen järjestelystä

- selvittää julkisen hallinnon tilannekuva markkinoiden toimivuudesta ja markkinatilanteesta
- selvitetään julkisen hallinnon jatkuvan ohjelmistolisenssien hankintatoimen toimintamallin mahdollisuutta
- arvioida tarvetta yhteisten hankintojen valmisteluun ja toteuttamiseen
- selvittää hankintarenkaan mahdollisuuksia hankintamenettelyinä
- selvittää vaihtoehtoja nykyisille tuotteille eri tuotekategorioissa
- valmistella linjausta julkisen hallinnon monitasoarkkitehtuurista

Esimerkkejä tuotoksista:

- julkisen hallinnon ohjelmistolisenssiomaisuuden yhteenveto tilannekuva sähköisessä muodossa (ohjelmistojen käyttö, sopimustilanne, hankinta-aikataulut, hankintakanavat, jne.)
- ensimmäinen versio julkisen hallinnon monitasoarkkitehtuuriperiaatteista
- yhteistyön osapuolien volyymietua ohjelmistolisenssihankinnoissa hakevan yhteisen neuvottelukanavan toteutus, neuvotteluiden käyminen ja neuvotteluyhteyden ylläpito
- selvitettyjen parhaiden käytänteiden ja saavutettujen neuvottelutulosten dokumentointi ja jakaminen yhteistyösopimuksille
- yhteistyön ohjausryhmän päättämät ja/tai selvitystyössä laaditut selvitykset ja yhteenvedot
- yhteistyön asiantuntijatuki erikseen sovittavissa laajuudessa
- esitys jatkuvasta toimintamallista ja sen käytännön toteuttamisesta

Tunnistetut tavoitteet ja tehtävät ovat alustavia. Lopullisista tavoitteista ja tehtävistä päättää yhteistyön ohjausryhmä toiminnan käynnistyttyä.

1.6 Aikataulu ja vaiheet

1. Järjestäytyminen (Q2-Q3/25).

Toteutetaan suunnitelman mukainen resurssointi.

Käynnistetään hallinnolliset toimet ja prosessit Valtorin toimesta.

Luodaan sopimusdokumentaatio, tarvittavat liitemateriaalit ja haetaan sitoumus osallistuvilta organisaatioilta.

Määritetään visio julkisen sektorin tulevaisuuden tilasta ja määritetään tavoitteet keskusteluihin otettaville HyperScalereille.

2. Nykytila Q2-Q4/25

Tuodaan yhteen nykytilakuva osallistuvilta organisaatioilta heidän lisensseistään, hinnoista, sopimuskausista ja valtakunnallisesta sopimusrakenteesta riittävällä tarkkuudella.

3. Keskusteluyhteys Q3/25 ja toimittajavuoropuhelut prioriteetti 1 Q3/25-Q2/26

Tunnistetaan työryhmä jatkuvaan dialogiin ja käynnistetään keskustelut määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti.

4. Viitearkkitehtuuri monitoimittajaympäristöön Q1-Q2/26

Kuvataan arkkitehtuurimenetelmien avulla viitteellinen monitasoarkkitehtuuri ja laaditaan arkkitehtuuriperiaatteet, joiden avulla osallistuvien organisaatioiden on helpompi aloittaa siirtymä monitoimittajaympäristöä kohti.

5. Parhaat käytänteet monitoimittajaympäristöön siirryttäessä Q3/25-Q2/26

Monitoimittajaympäristön luominen vaatii tiettyjä periaatteita, jotka vaikuttavat niin hankintaprosesseihin, kuin ylläpitokäytäntöihin organisaatiossa. Hankkeen aikana kerätään parhaat käytänteet ja kokemukset mitä eri organisaatiot ovat kohdanneet. Esi-merkkinä vaatimus sovelluksen selainkäyttöisyydestä.

6. Prioriteettien 2 ja 3 toimittajavuoropuhelut Q2-Q4/26

Käynnistetään ja jatketaan muiden kuin pääteknologiatoimittajien kanssa vuoropuheluita, joissa pyritään parantamaan julkishallinnon asemaa ja saavuttamaan kustannussäästöjä mahdollistavia muutoksia sopimuksiin ja niiden tulkintaan.

7. Suositus hankintojen organisoinniksi ja lisenssien hankintojen ja hallinnan suositukset Q3-Q4/26

Työryhmä tekee suositukset, kuinka ohjelmistoja ja pilvipalveluita tulisi hankkia säästöjen mahdollistamiseksi. Mahdollisten hankintarenkaiden perustamiseen annetaan käytännön suositukset. Keskeisten päämiesten lisenssien hankintaan ja hallinnointiin tehdään suositukset, jossa huomioidaan sopimusrakenteet.

8. Suositus yhteistyön jatkosta Q3-Q4/26

Työryhmä työstää ehdotuksen, kuinka ohjelmistojen ja pilvipalveluiden yhteistyötä tulisi jatkaa. Ehdotus käsittää selvitystyöryhmän näkemyksen ja kunkin sektorin kannanoton mahdollisesta jatkosta.

1.7 Riskit

1. Osallistujajoukko ei kata riittävän suurta osaa julkisesta sektorista tai hajoaa työn aikana.
2. Yhteistyöryhmän muodostamisen juridiset haasteet.
3. Toimittajien neuvottelut suoraan yhteistyöhön osallistuvan tahojen kanssa ja "erikoistarjoukset"
4. Työryhmän käytössä ei ole riittävästi oikealla osaamisella ja riittävällä allokaatiolla henkilöitä.
5. Motivaatio ja organisaation kyvykyys osallistuvissa organisaatioissa ottaa uutta teknologiaa käyttöön nykyisen rinnalle tai tilalle eivät ole riittäviä.

1.8 Resurssointi

Yhteistyön resurssointi pyritään hoitamaan mahdollisimman pitkälti osallistuvien organisaatioiden resursseilla. Yhteistyöryhmän vetäjät ovat kuvanneet hankkeen alussa keskeisimmät tarvittavat resurssit ja tarvittavan allokaation. Työn edetessä voi ilmetä uusia osaamistarpeita ja olemassa olevien allokaatioiden tarve voi kasvaa tai vähetä.

Tilanteessa, jossa osallistuvilla organisaatioilla ei ole tai ei pystytä irrottamaan henkilöitä yhteistyön tarpeisiin, käytetään ensisijaisesti Valtorin hankintakanavia tarvittavan osaamisen ostamiseen. Toissijaisena kanavana on osallistuvien organisaatioiden hankintakanavat.

1.9 Mittarit ja seuranta - jatkuvan yhteistyön tuloksena

Säästöt lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

Monitoimittajaympäristön syntyminen julkisen sektorin organisaatioihin.

Kolmannen osapuolen integraatioiden väheneminen.

Markkinakäytäntö siirtyy soveltuvin osin jälleenmyyjien kilpailuttamisesta aidoksi teknologioiden kilpailuttamiseksi.